

ΑΝΤΙΦΩΝΗΣΗ ΕΛΛΗΣ ΠΑΙΟΝΙΔΟΥ
ΣΤΗΝ ΑΠΟΝΟΜΗ ΤΩΝ ΒΡΑΒΕΙΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΤΟΥ ΑΚΕΛ

Κυρίες και κύριοι, αγαπητοί φίλοι,

Είμαι πολύ συγκινημένη που βρίσκομαι σ' αυτό τον χώρο, και μάλιστα με αυτή την ξεχωριστή ευκαιρία. Μπροστά μου ζωντανεύουν τα πρώτα δέκα χρόνια της κοινής μας ζωής με τον σύντροφο μου Πανίκο, χρόνια που θεμελίωσαν την προσωπικότητα και τα πιστεύω μου, την δημιουργία της οικογένειας μου και την στροφή μου στη συγγραφή. Σε διάμετρο λιγότερο από ένα χιλιόμετρο από αυτή την αίθουσα διαδραματίστηκε η ζωή μου εκείνα τα δέκα χρόνια της δεκαετίας του 1960. Το σπίτι μας, στο Λυκαβηττό, στην οδό Νάξου, το παλιό νοσοκομείο και η κλινική Αγγελή όπου έφερα στον κόσμο τα δυο παιδιά μας, το ΡΙΚ όπου εργάστηκα ως συνεργάτης, η Χαραυγή, τότε στην Οδό Μπουμπουλίνας, όπου επίσης εργάστηκα ως συνεργάτης, το καφέ του Μούσκου με τις μεσονύχτιες φιλολογικές συζητήσεις, οι κινηματογράφοι, το θέατρο, τα σπίτια των φίλων. Ανάμεσα στους τότε φίλους, ακριβή παρουσία ο ποιητής μας Θεόδωρος Πιερίδης που η σοφή του σκέψη μας συντρόφεψε αξέχαστες ώρες. Τι μεγάλη τιμή για μένα να δέχομαι σήμερα βραβείο με το όνομα του, όπως και του άλλου μεγάλου, του Τεύκρου Ανθία, που δυστυχώς δεν είχα την τύχη να γνωρίσω προσωπικά. Με την ευκαιρία αυτή, επιτρέψτε μου να κάνω μια εισήγηση. Δεν θα μπορούσε να διανθίζεται κάθε φορά η τελετή βράβευσης με μερικούς στίχους των δυο μεγάλων μας ποιητών κυρίως για τους νεώτερους, που ίσως να μη ξέρουν το έργο τους το τόσο δεμένο με τον τόπο μας;

Αυτή ήταν λοιπόν η Λευκωσία της δεκαετίας του εξήντα, που άνοιγε το κουκούλι της για να πετάξει η χρυσαλίδα της Δημοκρατίας μας. Πώς άνθισε η ποίηση εκείνα τα χρόνια. .. Και η πεζογραφία. Και η ζωγραφική. Και το θέατρο, που έκανε τα πρώτα του βήματα. Λες και όλοι βιαζόμασταν να βάλουμε το λιθαράκι μας για να στεριώσει η νεογέννητη Δημοκρατία. Που να ξέραμε το κακό που ερχόταν...

Και να τώρα, πενήντα χρόνια και χίλια βάσανα του τόπου μας πιο ύστερα, εδώ, σ' αυτή την αίθουσα των δημοσιογράφων, με τις τόσες μνήμες,

βρίσκομαι σε αμηχανία. Τι λέει κανείς σαν αντιφώνηση στους τόσους επαίνους; Αν θα περιοριζόμουν σε μια φράση θα έλεγα πως απλώς ήμουνα τυχερή γιατί έκανα εκείνο που αγαπούσα, εκείνο στο οποίο πίστευα, χωρίς πολύ κόπο. Η έμφυτη αγάπη μου προς την λογοτεχνία και το δώρο της ικανότητας στο γράψιμο που μου δόθηκε, στάθηκαν τα όπλα μου αλλά και το καταφύγιο μου. Χάρη στη λογοτεχνία ένιωσα τη μοναδική χαρά της έκδοσης του κάθε βιβλίου μου, τη χαρά της επαφής με αναγνώστες μου και κυρίως με τα παιδιά, τους πιο αδέκαστους κριτές. Χάρη στη λογοτεχνία είχαμε το προνόμιο, ο Πανίκος και εγώ, να γίνουμε μέλη της οικογένειας των κυπρίων συγγραφέων και να γνωρίσουμε δεκάδες ξένους σε συνέδρια στο εξωτερικό. Να κτίσουμε φιλίες με μερικούς από τους σημαντικότερους πνευματικούς ανθρώπους του αιώνα. Αυτός ο πλούτος με τίποτα δεν μετριέται. Γι αυτό λέω πως στάθηκα τυχερή.

Όσο γύρω από την ανέμελη εκείνη δεκαετία σφιγγόταν ήδη ο κλοιός της δυστυχίας. Τον Αύγουστο του 1964, λεχώνα στο Νοσοκομείο Λευκωσίας όπου είχα γεννήσει το γιό μου, οι πυροβολισμοί και τα ασθενοφόρα που κουβαλούσαν τραυματίες δεν μας άφηναν να κοιμηθούμε. Βλέπω τον εαυτό μου σαν να ήταν χθές, να σηκώνομαι τρέμοντας και να τρέχω στην αίθουσα των νεογνών για να βεβαιωθώ ποιος ήταν ο γιός μου ανάμεσα σε 30-40 βρέφη για να τον αρπάξω και να φύγω σε περίπτωση ανάγκης.

Εκείνες τις δύσκολες μέρες, και τις άλλες, τις φοβερές που ακολούθησαν, κληθήκαμε κι εμείς, από τη θέση μας ο καθένας να συμβάλουμε στην επούλωση των πληγών. Εκατοντάδες, χιλιάδες οι στίχοι που γράφτηκαν, κι από τις δυό μεριές της διαχωριστικής γραμμής, για τις χαμένες πατρίδες. Οι επιστολές που ανταλλάσσαμε με την νεαρή τουρκοκυπρία ποιήτρια Νεσιέ Γιασίν το 1979 από τη Λεμεσό στη Λευκωσία και αντίστροφα, έκαναν την διαδρομή μέσω Λονδίνου, γιατί δεν υπήρχε άλλος δρόμος επικοινωνίας. Εκείνες οι επιστολές, που φυλάχτηκαν μαζί με εκατοντάδες άλλες των φίλων μας, θα μαρτυρούν στις επερχόμενες γενιές τα δύσκολα αλλά και τα συναρπαστικά που πέρασε η γενιά η δική μας.

Υπόγεια, τρυφερά, χωρίς τυμπανοκρουσίες, η ποίηση ήταν η πρώτη που ξανάφερε κοντά τις δυό κοινότητες εκείνα τα μαύρα χρόνια, έστω κι αν η πολιτική είναι εκείνη που θα ασχοληθεί με τις λεπτομέρειες μιας πιθανής λύσης. Πράγμα που ολόψυχα εύχομαι να γίνει προτού να είναι πια αργά.

Αγαπητέ φίλε Γενικό Γραμματέα του ΑΚΕΛ,
Επιτρέψετε μου στο πρόσωπο σας να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες προς το Πολιτιστικό Γραφείο του ΑΚΕΛ και την Επιτροπή του Βραβείου Πολιτιστικής Προσφοράς για την μεγάλη τιμή που μου κάνουν να με τοποθετήσουν στην σειρά των δεκάδων πανάξιων τέκνων της Κύπρου μας που το δέχτηκαν και θα το δεχτούν στο μέλλον. Αυτοί οι θεσμοί είναι ένα ελάχιστο αντίδωρο της κοινωνίας προς τους ανθρώπους του πολιτισμού που αφανώς οι περισσότεροι και χωρίς οικονομικά οφέλη, προσφέρουν το έργο τους στην πατρίδα. Και είναι γενική η παραδοχή πως σε καιρούς χαλεπούς και απάνθρωπους ο πολιτισμός είναι η ανάσα που μας βοηθά να μείνουμε όρθιοι ωστόσο έρθουν καλλίτερες μέρες.

Αγαπητοί φίλοι,

Από μια σύμπτωση σήμερα, 11 Νοεμβρίου κλείνουν 25 χρόνια από τη μέρα που έφυγε από κοντά μας ο μεγάλος μας ποιητής, ο αγαπημένος μας Γιάννης Ρίτσος. Ο Ρίτσος όπως όλοι ξέρουμε αγάπησε πολύ το νησί μας, και πόνεσε για τα πάθη του. Το υπέροχο ποίημα του Ύμνος και Θρήνος για την Κύπρο είναι ότι συγκλονιστικότερο γράφτηκε για την τραγωδία μας. Ο Ρίτσος, για όσους θυμούνται, είχε έρθει δυο φορές στην Κύπρο, παρόλο που δεν ταξίδευε σχεδόν καθόλου και τιμήθηκε από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Διάλεξα ως κλείσιμο για την αντιφώνηση μου ένα από τα τελευταία ποιήματα που έγραφε πυρετωδώς λίγο πριν από το τέλος, σαν διαθήκη. Ένα ποίημα όπου μιλώντας στο πρώτο πρόσωπο εκπροσωπεί τον κάθε ποιητή, τον κάθε δημιουργό.

ΕΠΙΛΟΓΙΚΟ

Να με θυμόσαστε- είπε. Χιλιάδες χιλιόμετρα περπάτησα
Χωρίς ψωμί, χωρίς νερό, πάνω σε πέτρες κι αγκάθια,
Για να σας φέρω ψωμί και νερό και τριαντάφυλλα.
Την ομορφιά
Ποτές μου δεν την πρόδωσα. Ολο το βιός μου το
μοίρασα δίκαια.
Μερτικό εγώ δεν κράτησα. Πάμπτωχος. Μ' ένα κρινάκι του αγρού
Τις πιο άγριες νύχτες μας φώτισα. Να με θυμάστε.
Και συχωράτε μου αυτή την τελευταία μου θλίψη:
Θ' άθελα
Ακόμη μια φορά με το λεπτό δρεπανάκι του φεγγαριού να θερίσω
Ένα ώριμο στάχυ. Να σταθώ στο κατώφλι, να κοιτάω
Και να μασώ σπυρί σπυρί το στάρι με τα μπροστινά μου δόντια
Θαυμάζοντας κι ευλογώντας τούτον τον κόσμο που αφήνω
Θαυμάζοντας κι Εκείνον που ανεβαίνει το λόφο στο
πάγχρυσο λιόγεμα. Δέστε:
Στο αριστερό μανίκι του έχει ένα πορφυρό τετράγωνο μπάλωμα.
Αυτό
Δεν διακρίνεται πολύ καθαρά. Κι ήθελα αυτό προ
πάντων να σας δείξω.
Κι ίσως γι αυτό προπάντων θ' άξιζε να με θυμάστε.